

MEGNYITÓ

KOLLÁR LÁSZLÓ

az MTA rendes tagja, a Műszaki Tudományok Osztályának elnökhelyettese

Az MTA Műszaki Tudományok Osztályának nevében tisztelettel köszöntöm az osztályhoz tartozó köztestületi tagokat, az Építészeti Tudományos bizottság tagjait, a bizottság elnökét, Becker Gábort, az MTA főtitkárhelyettesét, Barnabás Beáta professzor asszonyt és a tudományos esemény minden érdeklődőjét.

A Műszaki Tudományok Osztálya délelőtti ülésén az Elektromos Eszközök Tudományos Bizottság szervezett egy a fényről, a megvilágításról szóló konferenciát, most pedig, az Akadémia épülete átadásának 150. évfordulójához kapcsolódóan az Építészeti Bizottság rendezvényén vehetünk részt. Mindkét konferencia szerencsésen mutatja be a Műszaki Tudományok Osztályának azt az erősségét, hogy a mérnöki kutatásokban egyaránt fontos egyfelől a mély tudományos háttér, az elméleti kérdések megfogalmazása és megválaszolása, másfelől pedig a gyakorlati kérdésekre adott praktikus válaszok. 150 éve adták át Friedrich August Stüler neoreneszánsz épületét, hogy otthona legyen a Széchenyi alapította Tudós Társaságnak, a mai MTA-nak. 1860-ban országos gyűjtés indult a székház felépítésére, a tervpályázatot 1861-ben írták ki, a kivitelezés 1862-ben indult Ybl Miklós és Szkalnitzky Antal irányításával, és végül a székházat 1865. december 11-én avatták fel.

A székház átadása előtt negyven évvel tette meg Széchenyi nemes felajánlását a Tudós Társaság létrehozására.

Megdöbbenő olvasni, hogy Széchenyi mennyire világosan látja korának, nemzetének problémáit, a bajokkal szigorúan szembenéz. Így ír Magyarország állapotáról: „Hazánk rútul meg van osztva különböző pártfelekezetek, hitvallások, különféle nemzetek és municipális alkotmányunk által. A pártfelekezetek vagy 5 részre, a hitvallások talán 6-ra, a különféle nemzetek vagy 10-re, a municipális alkotmány 52-re, s így mindösszesen 73 különböző részre szaggatják honunkat, ide nem számolva a Jászok, Kunok stb. kerületeit, a királyi városokat és a többit. S mi, gyengeségünk valódi okát nem látjuk át, sőt sokan közülünk nem is sejtik azt, hogy milyen gyengék vagyunk, pedig éppen ez a szétszakítottság teszi hazánkat egy beteg, haldokló testhez hasonlóvá, amelyben a vér már nem is kering.”¹

¹Az idézetek Széchenyi István *Világ* (Pest, 1831) c. művéből származnak. <http://mek.oszk.hu/11800/11842/11842.htm> - sdenote282sym

Széchenyi válasza azonban nem a menekülés, nem a kívülállás, nem vonul vissza birtokára. A nehézségek számára feladatot adnak. Így ír:

„[Az ember], mint Istenség szikrája, csak abban talál minduntalan tartó eledelt, ha – teremthet! ... S kérдем mindegyikét azoknak, akik az emberiség javára teremtettek már valamit, nagy gazdákon, atyákon, tudósokon, művészeken, mesterség-űzőkön, stb. keresztül a legszegényebb napszámosig, hogy nem érzett-e mindegyik valami könnyen ki nem fejezhető kellemes érzést – amely a halhatatlanok országából látszik venni eredetét – azon időszakban, vagy pillanatban, midőn valami felállításán, vagy eszközlésén jó sikerrel munkálkodott, problémákat oldogatott, verset, értekezést írt, képet festett, házat épített, fát ültetett, s több efféle?!”

És az is világos Széchenyi számára, hogy hol kell cselekednie:

„A mi hazánk Magyarország... Isten nem ok nélkül rendelte, hogy Magyarországon jöjjünk a világra, hanem, hogy mi minden erőnkkel a világmindenség megszüpítésén fáradozzunk... Magyarország a mi bölcsőnk, ezt az országot kell megszüpítsük, kifejlesszük, boldoggá tegyük... A civilizációt és az igazi felvilágosodást mindenütt fenn kell tartanunk, nekünk Magyarországon, mert ez a mi posztunk...”

Széchenyi nemesen, felelősen gondolkodik, és tudatosan cselekszik. Sokat utazik, szélesíteni akarja látókörét, tanul, majd cselekszik, ahogy lelkiismerete diktálja. Ennek egyik jelentős eredménye a Tudós Társaság létrehozása. Érdekes olvasmány naplója, amely betekintést enged töprengéseibe, vívódásaiba. Engedjék meg, hogy gondolkodásából kiemeljem a tisztességet, a mély etikai, erkölcsi alapokat. Naplóját fellelőzve közvetlenül az akadémiai felajánlás után olvassuk, magának írja:

„A mi szövetségünknek olynak kell lenni, hogy annak jó intézetén, erkölcsösségén és méltóságán legrosszabb akarónk se hozhasson gyanút. Ha más nemzeteknek több a kincsek, legyen minékünk több erkölcsünk és hazafiúi szeretetünk. Egy jó egészséges országban, hej de könnyű lenni jó hazafinak... Minden jó akarotnak, a legkisebb cselekedetnek mely nagy a sikere, mely nagy a jutalma. Magyarország, te a fiadnak hogy fizetel?”

Széchenyi nem vár fizetséget, dolgozik, alkot, teremt, mert teremtenie kell.

Munkájának eredményei velünk vannak, kinézünk az ablakon és látjuk a Lánchidat, a Tudós Társaság feladatait pedig a Magyar Tudományos Akadémia viszi tovább, céljait igazítva korunk kihívásaihoz. És áll, immár 150 éve, Széchenyi akadémiájának székháza, Galilei, Newton, Descartes és Leibniz szobrával, otthont adva a magyar tudományosságnak. Figyelmeztetve arra, hogy közös felelősségünk a ránk hagyott kulturális és építészeti kincsek őrzése éppúgy, mint Széchenyi szellemi örökségének továbbvitele.